

Filmfestivalen i Cannes

Hva gjør du med en kjærighet som bare ikke vil slippe taket?

To av de mest interessante filmene i Cannes handler om forelskelsen du burde lagt bak deg, men ikke klarer.

CANNES (Dagbladet): Det er, selvsagt, noe dypt romantisk over kjærighet som ikke slipper taket, som ligger der som en spent streng gjennom år og tiår. Men når de som opplever den, av forskjellige grunner ikke har fått til faktisk å være sammen, er det også, like selvsagt, dypt frustrerende, iblant ødeleggende, og veldig, veldig filmatisk. To av de mest interessante filmene i hovedkonkurransen under filmfestivalen i Cannes, polske Pawel Pawlikowskis «Kald krig» og iranske Asghar Farhadi «Everybody Knows», forteller begge historier om en pasjon som ikke vil dø, og som av den grunn truer med å ødelegge de som opplever den.

Pawel Pawlikowski er tidligere kjent for Oscar-vinneren «Ida», filmen Dagbladets kritikere kåret til en av de beste i 2014. I den filmen såvel som i «Kald krig» er Pawlikowskis skarpe sort-hvitt-bilder så nydelige at det nesten kjennes i kroppen; hvert bilde er så man får lyst til å trekke det ut fra kinoerretet og henge det opp på veggen. Filmen er allerede utropt til et av høydepunktene i Cannes når festivalen er halvveis.

Å slippe taket – odpuścić, puścić
(å slippe – slapp – har sluppet)

Selvsagt – oczywiście

Iblant – czasami, od czasu do czasu

Ødeleggende – niszczący, niszczycielski

Av den grunn – dlatego, z tego powodu

Å true – grozić (å true – truet – har truet)

Å kåre – wybierać, wybrać (å kåre – kåret – har kåret)

Skarp – wyraźny, ostry

(Et) lerret – ekran

Utropt (til) – ogłoszony

Pianisten Victor (Tomasz Kot) jobber med å kartlegge polsk musikk fra bygda, som skal brukes i propagandaøyemed; han møter sangeren Zula (Joanna Kulig), som ser på musikkprosjektet som en vei ut av en barsk hverdag. Gnister slår. Men når Victor vil hoppe av og dra til vesten med Zula, snur hun i siste sekund. Deretter følger en romanse i flere tiår og i flere land. Noe av det interessante, er at det ikke er så enkelt som at den kalde krigen holder de to fra hverandre. Men det å tilbringe så mye tid i forskjellige land, der den ene får nettverk og fortrolighet og den andre ikke, gjør dem utrygge på hverandre. Der gjør impulsive, sjalu valg, og den storpolitiske situasjonen gjør at disse valgene får tilsynelatende uopprettelige konsekvenser. Kanskje er det også lett for et par som lever så ustadige liv å se på den andre som ankeret, det man kan klamre seg til — selv om forholdet mellom dem når de faktisk er sammen, er stormfullt.

«Kald krig» blir slik en studie i hva som skjer med følelsene når de stanger inn i hindringer skapt av høye herrer som ikke har forelskede pars velbefinnende for øye. Men det er også et skarpt kritisk blikk på nettopp paranoiaen hos de som rår; i frykten for å bli «besmittet» av noe utenfra og mistenksomheten mot de som er innenfor som ikke virker som om de er tilstrekkelig sterke i troen. Det siste har Pawlikowski fått kjenne på kroppen siden «Ida» kom ut. Filmen handler blant annet om jøder som ble utlevert av sine polske naboer under 2. verdenskrig. Dette brennbare temaet gjorde at det ble vanskelig å få filmen vist på fjernsyn i det stadig mer nasjonalistiske Polen.

Å kartlegge – odwzorować; sporządzić plan (å kartlegge – kartla – har kartlagt)

(Et) øyemed – cel, zamiar

Barsk – surowy, srogi

(En) gnist – iskra

(Et) nettverk – sieć, siatka; tutaj: znajomości

(En) fortrolighet – zaufanie, ufność

Sjalu – zazdrosny

Uopprettelig – nieodwracalny

(Et) anker – kotwica

Å klamre seg til – chwycić, ująć (å klamre – klamret – har klamret)

(Ei, en) hindring – przeszkoda, trudność

(Et) velbefinnende – pomyślność, dobrobyt

Å ha noe for øye – mieć w planach, mieć zamiar coś zrobić (å ha – hadde – har hatt)

Å rå – panować, władać (å rå – rådde – har rådd)

Besmittet – zanieczyszczony, zbezczeszczony

Tilstrekkelig – wystarczający

Brennbar – łatwopalny; tutaj: kontrowersyjny, drażliwy

Da filmen **omsider** ble vist, var det først etter en panelsamtale der spesialinviterte gjester blant annet konkluderte med at «Ida» aldri ville vunnet Oscar hvis den ikke hadde vært fortalt fra et «pro-jødisk» ståsted.

En annen filmskaper som har blikket fra sitt lands **myndigheter** i ryggen, er Asghar Farhadi. Farhadis nye film, «Everybody Knows», med Penélope Cruz og Javier Bardem i hovedrollene, var festivalens åpningsfilm, og Farhadi **benyttet anledningen** til å komme med en støtte**erklæring** overfor sin kollega Jafar Panahi, som også skulle vært i Cannes, men som sitter i husarrest i Teheran. Men selve filmen Farhadi brakte med seg, handler om de nære ting. Et bryllup i en liten spansk by fører sammen **slekt** og venner som ikke har sett hverandre på lenge. Blant gjestene er både Laura (Cruz), som har kommet reisende sammen med sine to barn, og Lauras tidligere kjæreste Paco (Bardem), som aldri flyttet vekk. Når Lauras tenåringsdatter blir kidnappet **vender** hun **seg til** Paco for å få hjelp. Paco hjelper — i den grad at det kan komme til å koste ham alt han har bygget opp for seg selv. Ikke ulikt Farhadis forrige film utenfor Iran, «Fortiden», som var satt i Paris, tematiserer «Everybody Knows» hvordan man kan være filtret inn i fortiden og i spørsmål som aldri ble avklart.

Omsider – wreszcie, w końcu
(En) myndighet – władza, autorytet
Å benytte anledningen – wykorzystać okazję (å benytte – benyttet – har benyttet)
(En) erklæring – deklaracja, oświadczenie
(En) slekt – rodzina, krewni
Å vende seg til – zwrócić się do (å vende – vendte – har vendt)

Farhadi har aldri lagt skjul på sin store beundring for Henrik Ibsen; da jeg intervjuet ham i Cannes i fjor snakket han om hvor lei seg han var for at han ikke kunne lese stykkene på originalspråket, men måtte nøye seg med en oversettelse som endatil var oversatt fra engelsk. Inspirasjonen fra Ibsen gjennomsyrer filmene hans: I Farhadis filmer som i de mest berømte av Ibsens dramaer er det et problem i nåtid som viser seg å pirke borti noe uforløst fra fortiden, som gjerne dreier seg om kjærlighet, ansvar og økonomi. Historien om hva som skjer nå og hva som skjedde den gang da kommer frem i parallelle løp, og begge deler fører mot et oppgjør og et selvoppgjør. Farhadis pasjon for Ibsen er også et eksempel på den norske dramatikerens sterke posisjon i kulturnasjoner der vanskelige sosiale og private spørsmål fremdeles må feies under det nærmeste teppet, ulikt slik det er blitt i et Norge der det er både tillatt og forventet å snakke ut om den tunge tiden.

Slik får «Kald krig» og «Everybody Knows» noe til felles. Begge filmene handler om kjærlighetshistorier der det ikke bare er å hugge over røttene og gå videre, selv ikke når man burde. Det er tragisk, tidvis provoserende, men også vakkert på sitt vis, fordi det så ettertrykkelig viser frem forhold mellom folk som er alt annet enn erstattelige for hverandre.

Artikkelen «Hva gjør du med en kjærlighet som bare ikke vil slippe taket?» av Inger Merete Hobbeldstad ble hentet fra dagbladet.no: <https://www.dagbladet.no/kultur/hva-gjor-du-med-en-kjaerlighet-som-bare-ikke-vil-slippe-taket/69799251> (tilgangsdato: 21.05.2018)

Å legge skjul på – ukrywać (å legge – la – har lagt)

(Ei, en) beundring – podziw, zachwył

Å være lei seg – być smutnym, strapionym (å være – var – har vært)

Å nøye seg med noe – zadowolíc się czymś (å nøye – nøyde – har nøydt)

Endatil – nawet

Å gjennomsyre – przenikać, przesiąkać (å gjennomsyre – gjennomsyrt – har gjennomsyrt)

Berømt – słynny, znany, sławny

Å pirke – grzebać, dłubać, skubać (å pirke – pirket – har pirket)

Å dreie seg om – dotyczyć (å dreie – dreide – har dreid/å dreie – dreiet – har dreiet)

(Et) oppgjør – porozumienie, ugoda

Å feie under teppet – zamieść po dywan (å feie – feide – har feid/å feie – feiet – har feiet)

Ettertrykkelig – dobitnie, wymownie, dokładnie, wyraźnie

Erstattelig – wymienny, możliwy do zastąpienia